Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Viite: HE 175/2022 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

Vates-säätiö kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa esitetystä lakiesityksestä. Vates-säätiö sr on vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä edistävä asiantuntijaorganisaatio. Vates-säätiön näkökulma on erityistä tukea tarvitsevien, kuten vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja osatyökykyisten henkilöiden työllistyminen, työssä pysyminen ja työllistymismahdollisuuksien edistäminen tulevaisuuden Suomessa.

Vates-säätiö ottaa lausunnossaan pääosin kantaa osatyökykyisten henkilöiden eli ns. alentuneesti työkykyisten henkilöiden palkkaamiseen myönnettävään palkkatukeen ja sen perusteisiin.

Yleistä

Käsiteltävänä olevan esityksen tavoitteena on lisätä palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Palkkatuen käytön lisäämisen tavoitteena on edistää heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä ja sitä kautta nostaa työllisyysastetta. Tavoitteena on vähentää palkkatukeen liittyvää byrokratiaa yksinkertaistamalla palkkatukijärjestelmää siten, että järjestelmä olisi ennakoitavampi ja palkkatuen myöntö- ja maksatusprosessi nopeampi ja houkuttelisi työnantajia, erityisesti yrityksiä palkkaamaan työttömiä työnhakijoita palkkatuella nykyistä enemmän.

Esityksen tavoitteet ovat Vates-säätiön näkökulmasta hyviä. Palkkatukijärjestelmää yksinkertaistettaisiin rajaamalla palkkatuki sellaisten työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi, jotka ovat valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamia alentuneesti työkykyisiä tai epäedullisessa asemassa olevia työntekijöitä. Tämä vastaa Vates-säätiön ymmärrystä siitä, että erityistä tukea tarvitsevien työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseen kohdennettavat tukitoimenpiteet lisääntyvät. Tällä tavalla saadaan erityisesti alentuneesti työkykyisten henkilöiden työllistymistä lisättyä myös avoimille työmarkkinoille.

On tärkeää, että osatyökykyisten henkilöiden työllisyysasteen nostaminen nähdään valtakunnan tasolla tärkeäksi paitsi inhimillisellä tasolla, myös suomalaisen yhteiskunnan sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden tasolla.

7 Luku 2 § Palkkatuki ammatillisen osaamisen parantamiseen

Vates-säätiö kyseenalaistaa esityksen 7 luvun 2 §:n palkkatuen myöntämisperusteissa alaikärajan asettamisen 15 vuoteen, kun oppivelvollisuusikäraja on 18 vuotta. Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteena on ollut, että kaikki suorittavat toisen asteen tutkinnon. Jokaisella perusopetuksen päättävällä, myös erityisopetuksessa olevalla, on velvollisuus hakea joko toisen asteen tai nivelvaiheen koulutukseen, jolloin tosiasiallisesti työttömyys (myös alentuneesti työkykyisten) voisi alkaa tämän jälkeen. Jos palkkatuki myönnetään osatyökykyisen henkilön tai 7 luvun 7 §:n mukaisen alentuneesti työkykyisen henkilön palkkaamiseen, tulisi ikärajamäärittely olla yksiselitteinen, yli 18 -vuotta.

7 Luku 7 § Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen

Esityksen 7 luvun 7 §:n alentuneesti työkykyisen henkilön palkkaamisessa tuen määrän korottaminen nykyisestä 50 %:sta 70 %:iin on kannatettava uudistus. Tuen määrän nostaminen tekee työnantajalle aiempaa kannustavammaksi palkata tämän pykälän kohderyhmän henkilöitä.

Osatyökykyisten henkilöiden palkkaamisen tulisi olla työnantajalle sujuvaa ja erityisesti kannustavaa. Tätä tavoitetta tukee esityksessä oleva, alentuneesti työkykyisen henkilön palkkaamisen 10 kuukauden ’aloitusjakso’, mikä on perusteltavissa ja kannatettava. Vamman tai sairauden perusteella myönnettävä palkkatuki ei rekrytointivaiheessa edellyttäisi arviointimenettelyä tuottavuuden alenemasta tarjolla olevassa tehtävässä, mikä nopeuttaa tässä kohtaa työllistymistä. Kun ensimmäisen työllistymisjakson aikana tehdään tuottavuusarviointi ja työsuhde jatkuu samalla työnantajalla, tukea voidaan myöntää 24 kuukauden jaksoissa. On hyvä, että rekrytointikynnystä pyritään alentamaan tällä tavoin jo alkuvaiheessa ja tuodaan näin osatyökykyiset henkilöt työhönotossa yhdenvertaisempaan asemaan. 24 kuukauden tarkastelujakso mahdollistaa henkilön tuen tarpeen tarkistamisen mahdollisissa muuttuvissa tilanteissa.

Vates-säätiö on jo aiemmassa lausunnossaan esittänyt, että palkan sivukulujen osalta alentuneesti työkykyisen palkkatukeen kohdennetaan sama palkkakustannusten kerroinkorotus kuin esityksen 7 luvun 8 §:n mukaisessa 100 %:n palkkatuessa. Näin ollen osatyökykyisten henkilöiden palkkaamisen kohdalla palkkatuen sivukulut olisivat työnantajalle korvattavia kustannuksia korotuskertoimen mukaisesti, mikä olisi hyvä kannuste työnantajille palkata alentuneesti työkykyisiä henkilöitä.

Työelämä- ja työhönvalmennus sekä henkilökohtainen ohjaus liitettävä palkkatuen myöntämiseen

Olisi tärkeää, että erityisesti 7 luvun 7 §:ssä esitettyjen alentuneesti työkykyisten henkilöiden palkkaamiseksi myönnettävään palkkatukeen yhdistetään olennaisena osana työelämä- ja työhönvalmennus ja henkilökohtainen ohjaus, jolloin työntekijän osallisuus ja työyhteisöön integroituminen helpottuisi ja työnantajien mahdollisuudet osatyökykyisten henkilöiden palkkaamiseen helpottuisivat. Työnantajille kohdennetuissa ohjeissa voidaan edellyttää mm. ohjaustoimia. Näihin toimiin tulee olla osoitettavissa työnantajille resursseja mm. työhönvalmennuksen muodossa.

Järjestöillä on runsaasti kokemusta ohjaustyöstä ja toiminnassa kehitetyistä malleista. Järjestöjen asiantuntemusta on hyödyllistä käyttää palkkatukiuudistuksen valmistelussa ja sen toimeenpanossa.

Helsingissä 25. päivänä lokakuuta 2022

Jaana Pakarinen
Toimitusjohtaja
Vates-säätiö sr